

Hindistan

...Çoxları kimi mən də Hindistanı ağgözlükdə izlədim "Avara", "Cənab 420", "Hindistan anası", "Ram və Şam"... filmlərindən tanıdım. Sonralar bu sıraya "Samqam", "Zita və Gita", "Toz içində çiçək", "Tamaqkarlığa qarşı hiyləgərlik" və s. filmlər də daxil olacaqdı.

...Və günlərin birində bu maraqlı Hindistana sonsuz məhəbbətimlə sonulanacamdı. Təsəvvür edin ki, bu ölkənin Pakistanla uzun illərdən bəri davam edən müharibəsi mənə üzücü dərd olmuşdu. Ürəyimdə Pakistanı asıb-kəsir, ittiham edirdim: "Əşi, bu biçərə Hindistandan nə istəyirsən?!.."

Təbii ki, onda uşaq idim. Münaqişənin səbəbini, kimin suçlu, kimin suçsuz olduğunu bilmirdim. Amma bütün bunları aydınlaşdırdan sonra da Hindistana məhəbbətim dəyişmədi.

Onun nə filmlərindən doydum, nə də könül oxşayan musiqi və rəqslərindən...

Elə bu vaxt da artıq haqqında kifayət qədər məlumatlı olan Hindistan, onun əsrarəngiz təbiəti, doymaq bilmədən gözib-görməli dağları, çayları, şəhərləri və s. barədə fikirlərimi sizinlə bölüşmək istəyirəm.

Ərazisi: 3287590 km² (Dünyada 7-ci yer)

Əhalisi: 1149866154 (Dünyada 2-ci yer)

Paytaxtı: Nyu-Dehli

İri şəhərləri: Kəlküttə-16 mln nəfər; Bombay-15mln nəfər;

Mədrəs- 6 mln nəfər; Heydərabad-5 mln nəfər;

Banqlor- 4,5 mln nəfər; Əhmədabad-4 mln nəfər

İnzibati bölgü: 28 ştat və 7 ittifaq bölgəsi

Rəsmi dili: 14 rəsmi dil vardır. Əhalinin 30 faizi hind dilində danışır. İngilis dili ölkənin siyasi və kommersiya dairələrində geniş istifadə olunan dildir.

Din: İndustlər- 81,3%, müsəlmanlar- 12%, xristianlar- 2,3%, siqhlər-1,9%, buddistlər, parslar-2,5%

Milli valyuta: Hind rupisi

Hindistan Respublikası Cənubi Asiyada Hindistan yarımadasının böyük hissəsini əhatə edən dövlətdir. Hindistan qərbdə Pakistanla, şimal-şərqdə Çin, Nepal və Butanla, şərqdə isə Banqladəş və Myanma ilə həmsərhəddir. Bundan başqa, Hindistan cənub-qərbdə Maldiv adaları ilə, cənubda Şri-Lanka ilə və cənub-şərqdə isə İndoneziya ilə dəniz sərhədlərinə malikdir. Mübahisəli Cammi və Kəşmir ştatları Əfqanıstanla həmsərhəddir.

XX əsrin ortalarında Hindistan Britaniya imperiyasının müstəmləkəsi olmuşdur. 1947-ci ildə müstəqillik qazanan ölkə iqtisadi və hərbi sahədə böyük nailiyyətlər əldə etmişdir. Lakin əhalisinin 25%-i yoxsulluq həddindən aşağı yaşayır.

Hindli həyatı dinlə sıx bağlıdır. Demokratiyanın bərqərar olmasına baxmayaraq, Hindistanın mürəkkəb sosial-dini quruluşu başqa ölkələrdən fərqlidir. Faktiki olaraq bu quruluş 4000 ildir ki, mövcuddur və hücumlara, işğallara, Avropa müstəmləkəçiliyinə, siyasi sabitsizliyə və hərbi çevrilişlərə tab gətirmişdir.

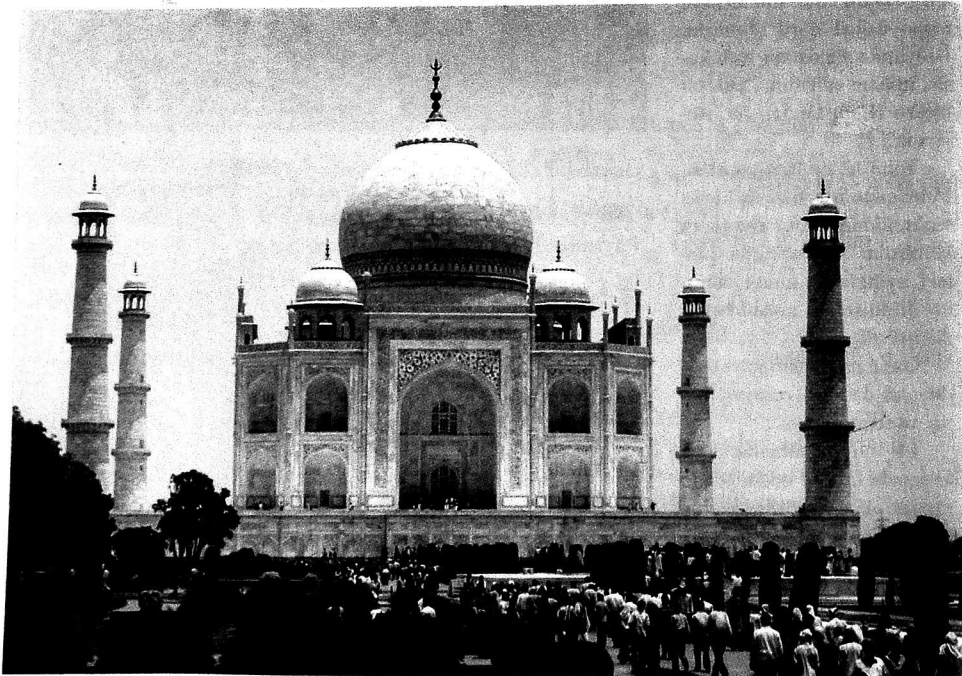
Hindistanın əsas dini olan induizm əhalinin 80%-i itayiş edir. Allahların böyük məbədləri, çoxlu sayda müqəddəs kitabları və inancları olan

induizmlə hər bir insan dünyaya gəlmə və yenidən yaranma (reinkarnasiya) zəncirini keçməklə ruhi qurtuluşa nail olur.

Hər bir doğuşla insan ruhani dərkə daha yaxın, yaxud uzaq olur və burada həlledici faktor onun taleyidir. İnduizm puç, yaxud həqiqi inama; ölümlərin yandırılmasına; kasta sisteminin qanun və qaydalarına əsaslanır. İnduizm elə bir dindir ki, onu qəbul etmək mümkün deyil, çünki induist doğulmayan induist ola bilməz.

İndi Hindistanda yalnız 6,6 milyon buddist vardır. Buddistlərin əsas müqəddəs məkanları sayılan Bodhçaya, Sarnath və Kuşinavar kimi ziyarətçilər üçün şimalda yerləşir. Cəyza da buddizm kimi təxminən eyni dövrdə və faktiki olaraq eyni səbəbdən yaranmışdır. 4,5 milyona qədər cəyza dindən Hindistanın əsasən qərb və cənub-qərbində yaşayır. Cəynlər inanırlar ki, kainat sonsuzdur və ilahi qüvvə tərəfindən yaradılmışdır. Onlar həmçinin ruhun xilasına da inanırlar.

Hindistanda 100 milyondan artıq müsəlman yaşayır. Bu islam icması dünyada ən böyük müsəlman cəmiyyətidir. Qonşu Pakistan və Banqladəşdə də islam əsas dindir. Müsəlmanlar Cammi və Kəşmirdə yaşayırlar.

Memarlıq, incəsənət və xüsusilə mətbəxdə islamın təsiri olduqca güclü duyulur.

18 milyon siqh Rəncabda yaşayır. Onların dini induizm və islamın ən yaxşı xüsusiyyətlərini özündə birləşdirir. Asmrtsardaki Qızıl Məbəd siqhlərin əsas müqəddəs səcdəgahıdır.

Britaniyalıların Hindistanı 50 il əvvəl tərk etmələrinə baxmayaraq, ingilis dili geniş şəkildə işlədilir. Konstitusiyaya görə 14 dil rəsmi statusa malikdir, lakin 1991-ci ildə siyahıya 1600 kiçik dillər və dialektlər daxil edilmişdir.

Hindistanda cəmiyyətin yüksək təbəqəsi təhsil və biznes aləmində aparıcı rol oynayan ingilis dilindən istifadə edir.

Hindistan mədəniyyəti dinlə bağlıdır və ölkənin inancını əks etdirir. Hindistanda klassik hind rəqsi, məbəd memarlığı və heykəltəraşlıq, Muqhal hərbi şəhər memarlığı, miniatür rəssamlığı və əsrarəngiz hind musiqisi kimi incəsənət növləri miqilliklər boyu inkişaf yolu keçmişdir. Qərb musiqisi üslubu ruhunda təbiiyə almış şəxslərin hind musiqisinə alışması müəyyən hazırlıq tələb edir.

Hindlilər kinonu sevir. Bombeydə yerləşən Hind kino sənayesi mərkəzi dünyanın ən böyük kino istehsal mərkəzlərindən biridir. Burada ilk növbədə məhəbbət və zərəkət mövzularında gözəl hind musiqisi ilə müşayiət olunan melodramlar lentə alınır. Şəhər küçələrində asılmış rəngarəng afişalar yeni filmlər haqqında məlumatı əhaliyə çatdırır.

Şimaldan cənuba həm iqlim şəraiti, həm də tarixi proseslərə şərtlənən ciddi dini variasiyalar mövcuddur. Şimalda ətdən tez-tez istifadə edilir və şimal mətbəxi daha çox Yaxın Şərq və Mərkəzi Asiya mətbəxini xatırladır.

Burada ədviyyat çili istiotunu daha çox üstələyir, dünyəyə nisbətən dənli bitkilər və çörək daha çox yeyilir. Cənubda isə tez-tez düyü və vegetarian xörəkləri yeyirlər, ən çox yayılmış ədviyyat kerridir (sous, xörək şirəsi). Bundan başqa vegetarian xörəkləri üçün qab-qacaq istifadə edilmir və cənublular yeməyi yalnız sol əllə yeyirlər.

Tac-Mahal Hindistanda, Aqrada Cama çayı sahilində mavzoley kompleksidir. Moğol imperatoru Şah Cahanın əmri ilə doğuş vaxtı vəfat etmiş arvadı Mümtaz Mahalın xatirəsinə tikilmişdir.

Sonralar Şah Cahanın özü də burada dəfn olunmuşdur. Mavzoleyin içərisində şah və onun arvadının qəbirləri yerləşir. Əslində onlar, yerin altında türbədə dəfn olunmuşlar. Tikinti təxminən 1630-1652-ci illərə aiddir. Tac-Mahal platforma üzərində 74 metr hündürlüyündə 5 günbəzli, 4 minaralı tikilidir.

Binaya fəvvarə və hovuzlu bağ bitişir. Divarları cilalanmış yarı şəffaf mərmərdən hörlülmüşdür. Tikintidə firuzə, əqiq, malaxit və digər materiallardan istifadə olunmuşdu. Kompleksin tikintisinə imperiyanın hər yerindən 2000 usta cəlb edilmişdi. Çayın əks sahilində qoşa bina tikilməli idi, lakin həmin tikinti başa çatdırılmadı.

Mavzoleyin memarlıq layihəsində çoxlu simvollar gizlədilmişdir. Məsələn, Tac-Mahalı əhatə edən park kompleksinin giriş qapısının üzərində həkk olunmuş dindarlara müraciət Qurandan götürülmüş "Mənim cənnətimə daxil ol!" sətirləri ilə bitir.

Əgər o dövrdə moğol dilində "cənnət" və "bağ" sözlərinin eyni cür yazıldığını nəzərə alsaq, onda Şah Cahanın cənnət qurmaq və öz sevgisinin onun ərazisində yerləşdirmək arzusunun başa düşmək olar. Əsrlərlə induistlərin, müsəlmanların, buddistlərin, portuqalların, ingilislərin Hindistanda yaratdıqları gizli dünyanı heyrətə gətirir. O, daima əcaib aləmlə tanış olmaq arzusu ilə dünyanın hər bir

yerindən gələn turistləri təəccübləndirməkdə davam edir. Dəniz və dağları, səhra və cəngəllikləri, soyuq və istini birləşdirən təbiət gözəllikləri adamı valeh edir. Makedoniyalı İsgəndərin "iddialarını" dəf edən fillər ölkəsinin bütün görməli yerlərini saymaqla qurtarmaq mümkün deyil. Müxtəlif təriqət qanunları təməlinə yaradılmış Hindistan mədəniyyəti minilliklər boyu inkişaf yolu keçmişdir. Müasir dövrdə ölkənin turizm sənayesi sürətlə inkişaf edir.

Bu gün Hindistana gələn qonaqlar gözəl memarlıq inciləri ilə tanış olmaqla yanaşı, okeanın şəffaf sularında üzmək, dayvinqlə (dalğıcı idman növü) məşğul olmaq, dəvə və fil belində cəngəlliklərə maraqlı safari səyahətinə çıxmaq imkanı əldə edirlər. Hindistana səyahət turları çeşid müxtəlifliyi ilə seçilir. Ədviiyyatın yetişdirildiyi plantasiyalara səyahət istənilən turist səfərlərinin mühüm tərkib hissəsidir. Ətirli tarlalarla yol çox vaxt sıx cəngəlliklərdən keçir.

Təbiət qoynuna ekskursiyalar zamanı turistlər Hindistanın valehedici heyvanat və bitki aləmi ilə tanış olurlar. Burada çoxillik ağacların budaqlarında yorulmadan yellənən, məzəli, çevik meymunlar Hindistana safari səyahətinə çıxmış turistlərin fotoaparatlarını qapıb əlçəməz müdirlükdə olan yuvalarına qaçırmağa cəhd edirlər.

Hind, Zanskar, Bizoniya çaylarına səyahət zamanı turistlər timsahlara maraqla tamaşa edir, sonra dəniz istirahətinə yollanırlar. Ölkəni 3 tərəfdən sayısız hebsabsız abadlıq işləri görülmüş və ibtidai qumsal çimərliklər əhatə edir. Bura gərginlikdən qurtulmaq

və həyat gücünü bərpa etmək üçün əla istirahət məkanıdır. Kovalama, Aquada, Palolem, Varqa, Kola Biç, Boqomola, Dona Paula kimi gözəl çimərliklər, Aqat, Qrand, Piceon adaları dayvinqlə məşğul olmaq üçün ən əlverişli yerlərdir. Dayvinq həvəskarları ekzotik balıqları, habelə dənizdə batmış gəmiləri seyr edirlər.

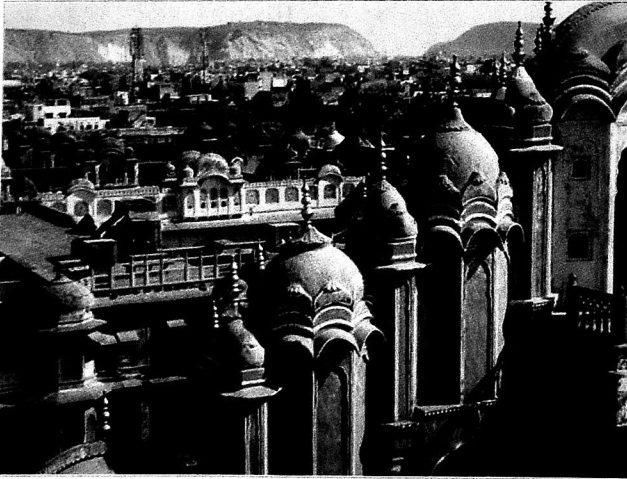
Dəvə və ya fil belində "Cəhrayı şəhərə", "Caypurdan Əmbər istəşkam qalasına" səyahət etmək həç də az maraqlı doğurmur. Piyada səyahət həvəskarları üçün Himalay dağ aşırımlarına ekskursiyalar təşkil olunur. Dünyanın bütün guşələrindən gələn alpinistlər cəsarətlə 6000 metrlik zirvələri fəth etməyə girişirlər.

Ladaka gələn turistlər buddistlərin dini festivallarını öz gözəli ilə görə və həтта hiss edə bilirlər.

Hampi şəhərinin 150 məbəd və abidələri, Ellor və Acantda müxtəlif dini cərəyanlara məxsus olan qaya dərinliklərində çapılmış çoxsaylı məbədlər, Ladokları sıldırımın lap kənarında yüksələn monastr unudulmaz təəssürat bağışlayır. Turistlər dünyanın 8-ci möcüzəsi olan Hindistan mirvarisinə-Tac-Mahala axışırlar. Burada pıçılıtlı ilə deyilən söz 16 saniyə ərzində güclənərək əks-səda verir.

Hindistan hökuməti qədim sarayların sahiblərinə mülklərini otellərə çevirməkdə yardım etmək fikrindədir. Bu, ölkəyə daha çox turist cəlb edə bilər.

Hindistanın abadlaşdırılmış mehmanxana sektoru təxminən 110 min nömrəyə malikdir. Mütəxəssislərin fikrincə, bu göstərici Hindistan bazarının tələbatından 2 dəfə azdır...

Hindistan! Bu möcüzələr ölkəsi haqqında başqa nə demək olar?! Çox şey!!! Əslində dünyanın bu cənnət-məkan diyarı barədə nə qədər danışsaq da azdır. Amma...

Amma atalar demişkən, yüz dəfə eşitməkdənsə bir dəfə görmək daha yaxşıdır. Bu yaxşı da kimin bəxtinə düşsə- bir Allah bilir. Qismətinə belə bir xoşbəxtlik yazılan kəs ondan mütləq yararlanmalıdır, əks təqdirdə sonrakı pəşmanlığın heç bir faydası olmayacaq...

● Yaşar HİDAYƏTOĞLU